

LIVETS PUSSEL

Jag vandrade vidare genom den kontinent som en gång hade fött mig och kom till sist fram till dess nordligaste delar. Efter att ha simmat genom ogenomträngliga våtmarker och krälat genom djungler och öknar, kom jag till en stad som innehöll allt av det jag dittills hade upplevt och lite till. För första gången hamnade jag i ett sammanhang där människorna hade tagit ett steg bort från resten av världen. Människorna kallar det de ersatt världen med för civilisation och kanske är det här man skulle kunna hitta svaret på mänsklighetens stora problem. Den civiliserade människan funderar nämligen väldigt mycket över sin plats här i världen och inser inte att hon fjärmat sig från den, i samma ögonblick som hon valde att kalla sig civiliserad.

Den mänskliga civilisationens vagga finns som vi alla vet i de gamla länderna, kring de stora floderna. Mesopotamien vid Eufrat och Tigris, Kina, som växte upp längs Gula floden och indianernas omtalade städer längs Amazonas. Och så, inte minst av allt; Egypten. Landet som levde och fortfarande lever tack vare den mytomspunna Floden Nilen.

När man som besökare kommer till Kairo, tänker man inte direkt på den historiska grund som denna världsmetropol vilar på. Man slås först av den blandning av människor, byggnader och framför allt bilar som utgör staden. Bilar, vars viktigaste attribut inte är den i västvärlden så överreklamerade air-bagen, utan tutan. Så fort ett tillfälle ges, slänger chaufförerna i Kairos svart-vita taxibilar med bucklor som skvallrar om oundvikliga incidenter, sig på tutan för att varna eller upplysa medtrafikanter om sin existens. Mängden bilar har bidragit till huvudstadens stadsbild på ett högst påtagligt sätt. Nya vägar har byggts till på viadukter, som i sin tur har fått nya viadukter byggda ovanpå sig, för att hela infrastrukturen för bilburna slutligen verkar påfallande lik en berg-och-dalbana, som lever ett liv för sig.

Där, genom denna dröm för roller-coasterfantaster, rinner stilla den idag mycket förorenade Floden Nilen, som en påminnelse om att lugnet ändå alltid vinner över hetsen och att gammal är äldst. När Floden Nilen passerar det pulserande Kairo, ägnar den knappt denna civilisationens djungel ett nonchalant ögonkast. Den flyter oberört vidare till Alexandria och verkar ta mängden av avfall och föroreningar som dumpas i den med ro. Kairo må ha ett stort ego, men för en flod som har sett dynastier av faraoner komma och gå, är staden föga imponerande.

En genuin egyptier skulle aldrig drömma om att kalla vattendraget enbart för Nilen. De säger Floden Nilen, med ett vördnadsfullt darr på rösten, som vittnar om att deras respekt för detta naturfenomen är bra mycket större än man kan ana när man ser hur de behandlar den. De gör verkligen rätt i att visa denna flod samma respekt som de en gång i tiden visade de gamla gudarna inom den egyptiska mytologin. Utan den, hade landet aldrig existerat och deras stolta

tradition bygger i allra högsta grad på existensen av en flod, som ger och tar av sin omgivning.

Allt detta tänker man inte på direkt när man kommer till staden Kairo och speciellt inte när man träder in i de gamla kvarteren runt bazaren Khan-el-Khalily. Av alla bazarer i Kairo, är Khan-el-Khalily den största och den som alla turister bara måste besöka. I ett gytter av försäljare, som antingen står på öppna platser och bjuder ut sina varor eller har hyst in sin verksamhet i någon av de små lokalerna i de trånga gränderna, bjuds och prutas det utan ände. Varor kommer till affärerna för att snabbt lämna dem, medan försäljare gnuggar sina händer av förtjusning när de tänker på de inkomster den västerländska materialismen garanterar dem. Vid de små, hopvikbara borden av plåt som kaféerna tillhandahåller sina gäster, sitter kvinnor bakom sina slöjor och läppjar på sitt starka kaffe, medan männen röker vattenpipa som doftar av tobak och honung.

Där sitter de under många av den svala kvällens timmar och tittar på mannen som säljer mässingprylar i affären mittemot. Hans affärer går bra, för han är en glad och pratsam man, som vet hur han ska trollbinda förbipasserande och få dem att vandra vidare med några av hans turkiska kaffekokare eller en pepparkvarn i en påse i handen. Matthandlaren i butiken bredvid har det inte lika lätt. De flesta turister handlar sina mattor ute på landsbygden. Dit forslas de av turistguider, som tjänar en liten hacka på att de kör ut till mattfabrikörerna, som i sin tur tjänar en massa pengar på att västerlänningar kommer dit. Därför får matthandlaren i Khan-el-Khalily vackert finna sig i att de flesta bara passerar hans fina mattor utan att ens bevärdiga dem med en blick. Ingen vill veta att han säljer sina kvalitetsmattor till ett förmånligare pris än mattillverkarna på landet, för det skulle bara innebära att de har blivit lurade. De stänger sina ögon och öron när de kommer till hans lilla butik och går förbi.

Kryddhandlaren som har sin starkt doftande verksamhet i boden mittemot den olycklige matthandlaren, brukar stänga sin butik för dagen när solen gått ner. Ibland frågar han sin granne över gatan om han inte kan övervaka sin affär från kaféet istället ; han bjuder. Det låter som en bra idé och snart har de installerat sig vid ett av de små runda borden och blossar på den söta röken från vattenpipan, som bubblar behagligt vid deras fötter. I bakgrunden kan man höra den vemodiga sången som en arabisk man sjunger med sprucken röst till tonerna från en luta.

Detta scenario bevittnade jag när jag besökte bazaren i Kairos hjärta och bodde i en läderväska som hängde i en av dess många affärer. Inte långt efter att de båda männen hade satt sig utanför kaféet, såldes mitt härbärke av garvat skinn till en man, som verkade vara av egyptisk härkomst och jag befann mig till min förtjusning på väg mot nya äventyr.

Mannen visade sig bo och verka i den del av Khan-el-Khalily som få turister överhuvudtaget hör talas om, än mindre besöker. Den ligger på andra sidan av en stor väg, som likt en modern tolkning av Floden Nilen delar bazaren i två naturliga delar. Som gående måste man korsa vägen via en gångbro en trappa upp. När mannen till slut hade tagit sig uppför de höga trappstegen, lyckades jag

hitta ett litet hål i väskan och kunde kika ut på det skådespel som utspelades nedanför oss. Sådär lite från ovan, tycktes mängden av människor och bilar som oavbrutet rörde sig till synes planlöst nedanför oss, ännu mer kaotisk och häpnadsväckande.

Min nye ledsagare skyndade sig över bron och in i den del av bazaren som bara egyptierna besöker. Där bor många hantverkare och även om en febril stämning råder även på denna sida av vägen, så är den av en helt annan karaktär. Här jobbar man hårt i olika verkstäder, från att måla de papyrustavlor som sedan säljs på marknaden eller i finare butiker, till att tvätta de äkta mattor som så småningom kommer att pryda golven hos penningstinna västerlänningar. En och annan butik och kaféer finns det även här, men de är mer till för att hålla arbetare och hantverkare mätta och otörstiga än att locka turister. Gränderna är trånga och smutsiga, men det är en härlig stämning som råder i dessa kantstötta kvarter.

Till slut steg mannen jag ofrivilligt kom att hamna hos in i en av de många portarna i en dunkel gränd och han slängde sin nyinköpta väska på golvet bredvid ett par väl använda sandaler. Jag kröp ut och försökte hitta ett gömställe, eftersom jag inte ville ge mig till känna förrän jag visste om det var en vänligt sinnad man jag hade med att göra. Som så många gånger förr, insåg jag snart att jag var för långsam för att kunna ta mig fram obemärkt, för jag blev upptäckt av en stor papegoja som satt och halvsov på en pinne, som hängde från taket. Så fort fågeln upptäckte mig i ögonvrån av sina halvslutna ögonlock, började den att hoppa upphetsat upp och ner på sin gungande pinne och kraxade osammanhängande, för att locka till sig sin husbondes uppmärksamhet. Detta lyckades den till slut med.

Dörren till vad jag senare skulle få veta var mannens verkstad, slogs upp och in rusade den spinkige lilla mannen, med en vild blick i sina ögon. Han verkade klart störd över att bli avbruten i det hemliga projekt han höll på med i sin verkstad och fräste åt papegojan att lugna ned sig. Denne i sin tur pekade då på mig med sin vänstra vinge och så fort den ilska mannen fick syn på mig, där jag darrande kröp ihop i mitt skal, ändrade hans humör radikalt.

Mannen, som förresten hette Morris, lät i ett slag sitt ansikte spricka upp i ett varmt leende bestående av en mängd guldtänder, som vittnade om att vad han än höll på med, så gav det honom i alla fall en tillräckligt stor inkomst för att kunna investera i god tandläkarvård. Jag förstod till min lättnad att jag var välkommen i detta lilla hus och vågade till slut titta ut ur mitt skal. Morris hade hittat ett salladsblad som han ivrigt viftade med framför mitt ansikte och jag förstod att han ville att jag skulle äta av det. Eftersom jag var gäst, tog jag mig en tugga av bladet av ren artighet, trots att jag inte var speciellt hungrig. Detta gjorde Morris alldeles till sig av glädje och han hojtade till sin papegoja att jag verkade gilla dem. Papegojan som fortfarande hoppade upp och ner i någon slags euforisk fågeldans, visade äntligen prov på att de som enda varelser på jorden, kan tala som människor gör. Ord och meningar utan inbördes sammanhang började att forsa ut ur hans mindre selektiva näbb, tills Morris till slut tröttnade och bad honom att hålla truten. Så vände mannen återigen sitt ansikte mot mig

och förklarade vänligt att nu var han tvungen att jobba att tag, men han skulle snart vara tillbaka.

Detta var alltså anledningen till att jag stannade hos Morris och hans papegoja Pepe i några veckor ut. Från början hade jag inte tänkt att utnyttja deras gästfrihet så länge och hade det bara varit Pepes tjattrade som intresserat mig i deras hus, hade jag definitivt lämnat dem långt tidigare än jag nu gjorde. Om Morris var en man som oftast var tyst, men som ibland kunde explodera i en plötslig språksamhet då han höll långa utläggningar i arabisk visdomslära, var Pepe hans raka motsats. Som de flesta papegojor var han en hejare på att snacka. Och jag tror att under hela den tid jag vistades hemma hos honom och Morris, hörde jag inte ett enda klokt ord från det arma fjäderfät. Han pladdrade oavbrutet på om saker som hade hänt eller skulle hända. Ord och meningar som han snappat upp av människor som besökte deras hem. Och av allt han rapade upp, förstod han själv ingenting. Han bara upprepade det han hört och verkade inte bry sig ett dyft om att han inte fattade vad han pratade om. Ja, sådana är ju papegojor av naturen, så det är bara att acceptera dem för vad de är. Det fanns inget ont i Pepe, men efter att ha lyssnat på hans värdelösa babbel i ett par dagar var mitt tålmod slut och jag bestämde mig för att lämna mina nyvunna vänner redan nästa morgon. Detta hade jag antagligen gjort, om det inte vore för något Pepe sa, som lyckades fånga min uppmärksamhet. Mitt i all den meningslösa information som passerade hans näbb, kunde jag plötsligt uppsnappa någonting som gjorde mig nyfiken.

Sittandes på sin pinne, totalt omedveten om vikten av hans ord, sade Pepe någonting om livets pussel, med en röst som jag visste tillhörde Morris. Det hela hände under bråkdelan av en sekund, men när Morris ord nu återupprepades, gick det inte att ta miste på att Pepe återgav en hemlighet som bekymrade ordens upphovsman. Jag kunde se framför mig hur Morris måste ha suttit vid sitt köksbord en sen kväll i oljelampans sken och konfererat med sig själv om det här pusslet, som verkade ge honom så mycket huvudbry. Jag kunde inte tänka mig att hans avsikt var att Pepe skulle höra och vidarebefordra detta personliga samtal på det vis han nu gjorde. Någonting sade mig att Pepe hade råkat komma över en viktig hemlighet .

Livets pussel, tänkte jag, vad kunde det nu vara? Det var en gåta som var alltför spännande för att få passera, så jag bestämde mig för att stanna tills jag fått reda på hela historien bakom detta mystiska pussel.

En kväll, någon vecka senare, kom Morris in i det lilla rum han delade med mig och Pepe, efter en lång dags arbete i sin pusselverkstad. Han verkade trött, men ändå glad och jag antog att det berodde på att han för ovanlighetens skull hade fått besök av en grupp amerikaner, som hade köpt flera av hans konstfullt målade pussel med olika egyptiska motiv på. I vanliga fall såldes dessa konstverk till en affärsman, som kom varje torsdag eftermiddag för att hämta de pussel Morris tillverkat under veckan som gått. De brukade diskutera priser och villkor över varsin kopp starkt te, som Morris bjöd på i sitt lilla rum och varje gång den

halvskumme mannen hade besökt oss var Morris på sitt sämsta tänkbara humör. Jag förstod att han tyckte sig ha blivit lurad av mannen som köpte hans pussel billigt, för att sedan tjäna storkovan när han själv sålde dem i sin butik på andra sidan av den gata som delade bazaren. Muttrande brukade han vanka av och an i rummet och ondgöra sig över sitt öde. Stämningen blev dessa kvällar så tryckt att till och med Pepe fann för gott att sluta sin näbb.

Men denna kväll var Morris på ett strålande humör och han förklarade för oss att inte nog med att dagens kunder hade betalat honom bra mycket mer än affärsmannen brukade. Nu var hans lager dessutom näst intill tomt och den girige mannen, som skulle komma nästa dag, skulle få vänta en hel vecka innan Morris kunde leverera någonting till hans tvivelaktiga affär. Denna lilla revansch tycktes glädja honom mycket mer än den oväntade förtjänst dagen hade gett honom. Pepe lät sig ryckas med i den glädje Morris spred omkring sig och började flaxa med sina vingklippta vingar, medan han snattrade på mer osammanhängande än någonsin. Till en början verkade vår värd inte ha någonting emot papegojans oväsen. Men när Pepes öronbedövande kraxande hade pågått i nära på en timme, fick Morris plötsligt nog och skrek åt honom att lugna ned sig. Sårad tystnade fågeln och lät bara ett och annat missnöjt kuttrande passera den nyss så uppjagade näbben. Morris däremot, gick fram till det hörn av rummet där jag satt, lyfte upp mig från golvet och satte ned mig på bordet.

”Tänk om alla ändå kunde vara lite mer som du” sade han tankfullt, medan han ömt strök mig över mitt skal med sin valkiga hand.

”Du säger ingenting. Men jag vet att du förstår mer än man anar. Han, Pepe där,” fortsatte Morris och slängde ett menande ögonkast på den förolämpade papegojan,” han bara babblar på, utan att förstå någonting. När han är i närheten får man vakta sin tunga. Han snappar upp allt man säger och sen berättar han det för alla som vill höra. När han lyssnar får man inte berätta några hemligheter, den saken är ju klar. För dig däremot, kan man berätta allt, precis allt. Fastän du inte säger någonting, så vet jag att du förstår. Och du skulle aldrig berätta något för någon.”

Med dessa ord, reste sig Morris upp från sin stol, tog mig i sin kupade hand och började gå mot dörren till sin verkstad. Jag hade aldrig fått gå in dit och ville gärna veta hur en pusselverkstad såg ut.

”Nu min lilla vän ska jag visa dig min stora hemlighet”, sa Mustafa gåtfullt.” Den har jag jobbat med i flera år och igår kväll blev den färdig. Men först ska jag visa dig min verkstad.”

Så tog han med mig in i verkstan. Rummet var inte mycket större än det vi bodde i och hade det inte varit för alla de färggranna, blivande pusslen som än så länge bara var bilder upplimmade på träskivor, hade det kunnat vara vilken verkstad som helst. Lite mörkt, men inte otrevligt och det doftade gott av trä, lim och målarfärger. Dofter som är karaktäristiska för många av de rum där flit och hantverk frodas. Verktyg och målarburkar låg utspridda till synes i en enda röra.

Ändå var det tydligt att en pedantisk ordning rådde. Morris egna, välordnade lilla röra, tänkte jag och log inombords.

Motiven på hans pussel skildrade alla möjliga scener, från de mer traditionella egyptiska bilderna med faraoner och deras drottningar, till mer personliga bilder av blommor och olika djur. Jag upptäckte till min förtjusning att sköldpaddor fanns med på flera av bilderna. Vissa av dem lekte glatt vid Floden Nilens klarblå vatten, medan andra endast fick vara med i ett hörn, som åskådare. Jag log även åt detta. Det tycktes mig som om Morris förstod sig på oss sköldpaddor bättre än de flesta brukar göra.

”Och nu kommer vi till hemligheten. Livets pussel”, sa han högtidligt och öppnade en dörr, som skyndes av ett tungt draperi och ledde till ytterligare ett rum. Innan han ens vågade tända lampan i rummet, stängde han dörren bakom oss och låste den noggrant. Ingenting fick skvallra om att detta rum över huvudtaget existerade.

Av det kaos som rådde i pusselverkstaden fanns inte ett spår i det rum vi nu befann oss i. Det var ganska litet och helt tomt, sänar som på ett stort bord som fyllde hela rummet. Mitt på bordet stod en låda, försedd med ett lock och bredvid den några burkar med målarfärg. Morris lyfte försiktigt på locket till lådan, medan han förklarade dess innehåll för mig.

”Den här lådan,” berättade han, ”innehåller bitarna till Livets Pussel. För att förstå dess innebörd måste man först se alla bitarna var och en för sig och förstå deras respektive mening. Man måste sedan vara med och lägga pusslet. Egentligen bör man nog lägga det helt själv i ensamhet, men det kan ju bli lite svårt för dig. Jag gör ett undantag och hjälper dig. Men först en varning. Det är nog det mest komplicerade pussel som någonsin har tillverkats och att lägga det kommer att ta lång tid. Vi kan dessutom bara lägga det på nätterna, när ingen kan komma in och se oss. Är du beredd på det?”

Han ställde denna fråga till mig, som om det vore helt naturligt att sköldpaddor och människor kunde kommunicera med varandra och därför nickade jag ett bekräftande svar på hans fråga. Självklart ville jag ta del i den hemlighet jag hade stannat i Khan-el-Khalily för!

Morris avlägsnade locket från lådan, spred ut dess innehåll över bordet och tillsammans tittade vi på pusselbitarna. Det var lätt att se att de skulle bilda ett alldeles fantastiskt motiv, för när man såg varje bit för sig, tycktes det som om de i sig själva utgjorde ett litet konstverk. De var utsökt utsågade i ett mönster som skilde sig från de traditionella pusselformerna och de var målade i de vackraste färger. Morris hade verkligen inte sparat på den guldfärg han annars bara använde i små mängder. I det här pusslet utgjordes själva bakgrunden av rent guld, på vilken bilderna till Livets pussel hade lagts. Till och med baksidan av pusselbitarna var målade i denna dyrbara färg, vilket förbryllade mig. Så småningom skulle jag få veta anledningen till denna ovanliga och framför allt kostsamma behandling av den sidan av pusslet som ingen någonsin skulle få se.

Denna kväll och flera av de påföljande, ägnade vi åt att studera varje pusselbit noggrant, tills varje bit hade skärskådats och registrerats in i minsta detalj och penseldrag. Ibland tycktes mig dessa studier av tusentals pusselbitar helt meningslös och jag kunde ofta bli otålig. Samtidigt visste jag att Morris skulle uppfatta det som en fruktansvärd förolämpning om jag inte följde de regler han hade föreskrivit för läggandet av detta pussel, så jag ansträngde mig för att hålla modet och intresset uppe.

Så småningom blev det dags att börja lägga pusselbitarna till varandra. Detta visade sig vara mer komplicerat än jag hade räknat med. Bitarna var så delikat och finurligt utformade, att de ibland verkade passa perfekt, för att efter att ha parats ihop med andra lika perfekta bitar, bilda ett helt oförståeligt mönster. Då var det bara att riva upp den delen av pusslet och börja om. Ibland var det endast några få bitar vi var tvugna att ändra på, men det hände vid ett par tillfällen att vi fick börja om helt från början. Jag kunde först inte se tjusningen i detta sätt att lägga pussel på. Så fort man trodde sig ha ett grepp om den färdiga bilden, var det en bit som inte passade och hela motivet gled en ur händerna. Allt var med ens förstört vilket gjorde mig vansinnigt frustrerad.

Efter ett tag blev jag ändå betagen av alla de möjligheter som ihopsättandet av en mängd pusselbitar erbjöd. Utmaningen kom så småningom att bestå i att få så många bitar som möjligt att passa ihop, innan den felande biten till slut dök upp. Ibland kunde jag hitta bitar som nästan passade och då fortsatte jag att lägga pusslet som om ingenting hade hänt. Då kunde jag fascineras av den skönhet det fanns i att acceptera en liten defekt. En enda liten pusselbit kunde antingen förstöra hela pusslet, eller leda till nya möjligheter, beroende på vad jag valde att göra av det faktum att den inte var helt rätt. Vilken underbar lärdom jag kunde dra av detta!

Om Morris såg att jag ibland fuskade, så verkade han inte misstycika. Han sa aldrig någonting om det. På detta sätt fortsatte jag och Morris att lägga det magiska Livets pussel i flera månader. Från att ha varit uttråkad och trött på att aldrig lyckas hitta det rätta sättet att lösa pusslet på, blev jag förtrollad av mängden mönster och scener som kom att utspelas på det stora bordet i det hemliga rummet. Jag ville aldrig att det skulle ta slut. Därför blev jag både snopen och besviken den kvällen, när Morris plötsligt sa att nu var det dags för honom att visa mig lösningen på gåtan bakom Livets pussel. Detta var det ögonblick jag hade väntat på i flera månader. Ändå upplevde jag det inte som ett klimax, utan snarare som en ödesmättad dom efter en lång tids förhandlingar och diskussioner. Men det här var Morris pussel och han allena bestämde reglerna. Det var bara för mig att finna mig i att leken nu var över och det var dags att få reda på sanningen.

”Nu har du lärt dig att det finns lika många sätt att lägga Livets pussel på, som det finns vägar att välja i det verkliga livet. Jag har sett hur du ibland har ignorerat att vissa bitar inte har passat in i mönstret, för att kunna fortsätta att lägga pusslet.

Det har glatt mig, för då vet du också att man ibland måste välja att blunda för de små skavankerna i livet för att kunna se det perfekta i helheten. Du har även förstått att man ibland är inne på helt fel spår och att det då endast återstår att återgå till begynnelsen och börja om från början. Du har lärt dig mycket, min lilla vän, och därför är det nu dags för dig att få lära dig nyckeln till detta pussel, vilket också råkar vara nyckeln till självaste livet. Och den nyckeln består i att man inom vissa ramar, de som livet självt sätter, har full rätt att bestämma.”

Och sedan la Morris själv pusslet. Han gjorde det med en hastighet som fick mig att häpna och som skvallrade om att han var väl förtrogen med den bild som bredde ut sig på bordet vi satt vid. Mot en strålände bakgrund av guld, trädde djur och människor fram i de mest skiftande scener. I träd som dignade av de saftigaste frukter satt fåglar och apor, medan flodhästar vandrade längs stränderna och lotusblommorna drack av vattnet från den flod som för egyptierna symboliserade livet. Där fanns städer som liknade dagens, med bilar och människor som rörde sig oupphörligt över bordsytan, men även byar som såg ut som de gjorde på Konungarnas tid. Ja, där fanns allt som är Egypten idag, för precis som de gamla gravarna och templen är påminnelser om det förflutna, lever den genuina egyptiern med ena foten i sin framtid och den andra i sin historia.

När jag hade beundrat de underbara berättelser som pusslet talade om, upptäckte jag att det här och där fattades en pusselbit. I en hög bredvid det nästan fullbordade pusslet låg de bitar som inte hade fått någon plats i scenen på bordet. Jag tittade frågande på Morris, som genast uppfattade min blick.

”Du undrar om jag har märkt att vissa bitar fattas, min vän,” konstaterade han och jag nickade ivrigt, lycklig över att ha träffat en människa som var så förstående gentemot ett litet djur som jag. Då skrattade han ljudligt och länge, tills han avbröt sig själv mitt i en skrattsalva och blev helt allvarlig.

”Det är häri som svaret till Livets pussel ligger. Inget pussel är fulländat förrän alla bitarna är på plats. Men framför dig har du Livets pussel och precis som livet inte går att förutsäga, utan måste skapas, kan detta pussel inte fullbordas utan din hjälp. Och det gör du med hjälp av de sista pusselbitarna, titta här, de passar visst, om man bara hjälper dem lite på traven.”

Morris tog en av de överblivna pusselbitarna, som inte verkade höra hemma i något av de tomma hålen i pusslet, och vände på den. Då passade den perfekt i det tomrum som fanns mellan en flicka som kammade sitt hår och en pojke som ritade förstrött i sanden. Mellan dessa personer fanns det än så länge bara ett tomrum. Nu fylldes det av den guldfärgade ytan som baksidan av en pusselbit utgjorde.

Vi fortsatte att fylla pusslet med de sista pusselbitarna, som alla stämde in perfekt någonstans, så fort man vände på dem så att den tomma, guldfärgade ytan blickade mot oss.

”Är det inte lustigt, hur man tar för givet att detta är baksidan av pusselbiten, bara för att den saknar motiv utöver lagret av guld?” frågade Morris retoriskt vid något tillfälle och jag förstod precis vad han menade. Hur ofta har man inte sagt att

ingenting har hänt, eller att det inte fanns någonting på en plats, när detta, om man tänker efter, är en ren omöjlighet. Det händer alltid någonting och platser innehåller alltid någonting. Det ligger i betraktarens öga att se detta någonting, men ibland kan det vara svårt.

När pusslet slutligen var komplett, öppnade Morris locken till de små målarburkarna, som hela tiden hade stått på bordet.

”Och nu, min vän, återstår bara för dig att fullborda det hela genom att fylla de tomma ytorna i Livets pussel med det liv som du vill ska uppstå,” sa han, medan han räckte mig en pensel och sedan lämnade han rummet.

Och jag ägnade ytterligare ett par veckors nätter åt att ge Livets pussel det liv som krävdes för att jag skulle anse att det var färdigt. Men vad jag målade, det kan jag inte avslöja. Det är en hemlighet som var och en måste ta reda på själva, när de målar på sina egna Livets pussel.

Fylld av den inspiration som vistelsen hos Morris och nätterna i hans hemliga rum hade gett mig, bestämde jag mig för att ge mig av redan nästa dag. Det var dags för mig att lämna pusselmakarens överväldigande omsorg, Pepes eviga tjatter och de trånga, förfallna gränderna i den mindre kända delen av Khan-el-Khalily.

Under de senaste veckorna i Egypten hade dagarna varit ofattbart lugna, som en naturlig följd av ramadans inträde. De annars så livfulla araberna i Kairo, fick plötsligt ett lojt och frånvarande uttryck i ögonen, som ville de inte enbart blidka en krävande Allah, utan även få påfrestande utlänningar att visa lita hänsyn. Det lugn de utstrålade på morgonen, ändrades med solens gång på himlen och hungerns tydliga påminnelser om det offer de utsatte sig för. Framåt kvällen hade hungern fått flertalet att arbeta upp en rejäl irritation och fastan lockade lätt fram deras sämsta sidor. Taxibilarnas chaufförer tutade mer än någonsin och gärna åt sådant som de i vanliga fall inte hade brytt sig om. De annars så trevliga kyparna på restaurangerna vid Floden Nilens stränder, serverade vresigt de turister, som hade den dåliga smaken att ohämmat vräka i sig mat mitt framför deras fastande ögon.

Men så, som genom ett trollslag, var den dag som höll varje rättrogen muslim i ett stenhårt grepp av hunger över. I ett slag var bilarna på Kairos gator som bortblåsta och all aktivitet i affärerna upphörde. Man dukade fram mat, som aldrig förr hade känt sig så efterlängtnad och uppskattad, där man befann sig. De som inte hann hem, kunde sätta sig vid något av de otaliga bord som raskt ställdes i ordning på gator och torg över hela staden. Den fest som följde när måltiden var över, varade i många fall hela natten, tills solen steg upp och böneutroparna i minareterna förkunnade att det nu var dags att hänge sig åt den stränga fastan istället för musik och dans.

Det som hände under dessa nätter hade jag ingen större möjlighet att delta i, då det var mig förunnat att ägna nätterna åt Livets pussel. Ibland kunde jag höra Morris och hans vänner skratta och spela cittra i hans rum, men det var vanligare att han gick över till någon av dem. Ramadan blev därför en i mitt tycke tyst och

lugn tid, ibland på gränsen till långtråkig. På dagarna kunde jag visserligen njuta av att solen stannade allt längre på himlen för var dag som gick och därmed annonserade att sommaren var på väg. Men nätterna blev ensamma, även om jag var helt absorberad av det liv som pusslet levde framför mina ögon. Därför var det med en viss lättnad som jag tog farväl av den man som hade erbjudit mig så mycket av sin visdom. Från Khan-el-Khalilys mörka gator tog jag mig långsamt fram till Floden Nilens öppna stränder. Där möttes jag av en ljum försommarvind och en flod, vars vattenyta glittrade behagfullt i brisen. Den sträckte ut sig likt en dyrbar sjal av sandtvättat siden mot Alexandria och Medelhavet, som låg vid dess slut. Enkla träbåtar med stora segel av grov bomull flöt stillsamt fram och klöv den släta vattenytan i nätta små gäss, som glatt guppade vidare i några ögonblick, innan de dök ned i flodens trygga famn igen.

Det var lekfullt och uppsluppet, med vattnet som lekte med dessa små farkoster med rötter i faraonernas tid och med de färgglada flaggorna som prydde de höga masterna. Efter att ha ägnat flera månader åt att tålmodigt komma underfund med livets mysterier, tycktes det mig vara en ytterst tilltalande tanke att ta sig ombord på en av dessa båtar och få bli gungad ända fram till Medelhavet.